स्तथेति" या० स्मृत्येकवाक्यत्वात्। व्यक्तमुक्तम् "गन्धपुष्पकुशान् शय्यां शाकं मांसं पयोदधि। मणिमत्स्त्री गृहं धान्यं याह्यमेतदुपस्थितम्। मधूदकं फलं मूलमेधांस्य भयदक्षिणा अभ्युद्यतानि याह्याणि" का०ख०। तेनैषामेवायाचिताहृतानां याह्यता नान्येषाम्। एवञ्च चण्डालादितोऽपि शय्यादिभिन्नानामुपढौकितानामपि अप्रतिग्राह्यता। शूद्रादिप्रतिग्रहनिषेधस्तु अनापद्येव, आपदि तु तस्य कर्त्तव्यता "याजनाध्यापने नित्यं क्रियेते संस्कृताःत्मनाम्। प्रतिग्रहस्तु क्रियते शूद्रादप्यन्त्यजन्मन" इति "अष्टत्रिंशर्षितः सीदन्निमं धर्मं समाचरेत् सर्वतः प्रतिगृह्णीयात् ब्राह्मणस्त्वनयं गतः" इति मनुना तस्याभ्यनुज्ञानात्। तत्र स्तेनात् द्रव्यं कथञ्चिदपि न प्रतिग्राह्यम् "योऽदत्तादायिनोहस्तात् लिप्सेत ब्राह्मणोधनम् याजनाध्यापनेनापि यथा स्तेनस्तथैव सः" या०उक्तेः आपदि शूद्रधनस्य याह्यत्वेऽपि यज्ञार्थतया न याह्यता "न यज्ञार्थं धनं शूद्राद्विप्रोलिप्सेत कर्हिचिदिति" मनुना कर्हिचिदत्यनेन आपद्यपि तस्य निषेधात् "ये शूद्रादधिगम्यार्थमग्निहोत्रमुपासते ऋत्विजस्ते हि शूद्राणां ब्रह्मवादिषु गर्हिता" इति मनूक्तेश्च। तत्र द्रव्यविशेषे प्रतिग्रहनिषेधः। "स्मृतयश्चाह्वयग्राही न पुनर्मानवोभवेदिति" पुरा०। "शस्त्रं विस्तं सुरा चाप्रतिग्राह्या ब्राह्मणानामन्येषाञ्च" वशि०। विस्तं सुवर्णम्" "मद्यमदेयमपेयमनिग्राह्यमिति" ति०त० उश०। "मणिवासोमवादीनां प्रतिग्रहे सावित्र्यष्टोत्तरं जपेत् पञ्चरात्रं, मध्यमे द्वादशरात्रं पयोव्रतः शतसहस्रमसत्प्रतिग्रहे" हारी०। "हिरण्यं भूमिसप्तं गामश्वं वासस्तिलान् घृतम्। अविद्वान् प्रतिगृह्णानो भस्मीभवति दारुवत्" मनुः। अविद्वानित्युक्तेः विदुषो न दोषाय। "किं करिष्यत्यसौ मूढोगृह्णन्नुभयतोमुखीम्। सहस्रं वारुणाः पाशाः क्षुरधारासमन्विताः पूर्णे वर्षसहस्रे तु पाश एकः प्रमुच्यते। एतामवस्थां प्राप्नोति गृह्णन्नुभयतोमुखीमिति म०पु०। एतस्य विद्वदविद्वदुविषये निषिद्धता कृष्णाजिनादीनां तु अप्राह्यत्वं दैवपूर्वे उक्ता। देशकालाविशेषे च प्रतिग्राह्यत्वाभाव प्रतिग्राह्यता "न तीर्थे प्रतिगृह्णीयात् पुण्येष्वायतनेषु च। निमित्तेषु च सर्वेषु अप्रमत्तोदभवेद्द्विजः "तीरे प्रतिग्रहस्त्याज्यस्त्याज्यो धर्मस्य विक्रय" इतिप्रा०त०पु०। "पाणीयं पायसं भैक्षं घृतं लवणमेव च। कृतदत्तं न गृह्णीयात् तुल्यं गोमांसभक्षणैः" इति का० ख०। "नत्वेकं द्वन्द्वं दद्यात् प्रतिगृह्णीयाद्वा स हि सन्तानाय पूर्वेषा" मित्यनेन ज्येष्ठपुत्रदानप्रतिग्रहयोर्निषेधेन तस्याप्यप्रतिग्राह्यता। तथा "न स्त्री पुत्रं दद्यात् प्रतिगृह्णीयाद्वाऽन्यत्रानुज्ञानात् भर्त्तुरिति" स्मृतेः भर्त्तानुज्ञामन्तरेण स्त्रियाः पुत्रस्याप्रतिग्राह्यता। परितोषार्थं विसृष्टग्रहणे तु न दोषः। न प्रतिग्राह्यं यस्मात् ५त०। प्रतिग्राह्यद्रव्यादानाय वधौ शौकरिकादौ चण्डालादौ च पु०। "न भोज्यान्ना अप्रतिग्राह्या" इति प्रागुक्तसुमन्तुवाक्यम्। "प्रायश्चित्तद्रव्यग्रहणे दोष" इति प्रा०वि०।

अप्रतिघ त्रि० नास्ति प्रतिघः प्रतिघातकोऽस्य। १ प्रतिघातकशून्ये अप्रतिबद्धे "यस्तु दुःखसमायुक्तमप्रीतिकरमात्मनः। तद्रजोऽप्रतिघं विद्यात् सततं हारि देहिनामिति" मनुः।

अप्रतिद्वन्द्व त्रि० प्रतिगतः द्वन्द्वं विरोधं सङ्गं वा अत्या०स० न० त०। १प्रतिसङ्गशून्ये "त्वामप्रतिमकर्म्माणमप्रतिद्वन्द्वमाहवे" रामा०। प्रतिद्वन्द्वः सहचरः। २तच्छून्ये च "सोऽहं वनमिदं प्राप्तोनिर्जनं लक्ष्मणान्वितः। सीतया चाप्रतिद्वन्द्व" इति रामा०।

अप्रतिपक्ष त्रि० नास्ति प्रतिपक्षः विपक्षः सदृशो वा यस्य। १विपक्षहीने २असदृशे च।

अप्रतिपत्ति स्त्री प्रतिपत्तिः कर्त्तव्यतानिश्चयः अभावे न० त०। इतिकर्त्तव्यतानिश्चयाभावे "अप्रतिपत्तिविक्षुब्धानि चेन्द्रियाणि" काद०। २ निश्चयाभावे ३ अस्वीकारे ४अग्रहणे ५स्मृत्यभावे "उत्तरस्याप्रतिपत्तिरप्रतिभेति" गौ०सू०। न०ब०। ६तच्छून्ये त्रि०।

अप्रतिपद् त्रि० प्रतिपद्यते जानाति प्रति+पद-क्विप् न०त०। विकले "सर्वदेवेभ्यो प्रतिपदम्" य० ३०,८। "अप्रतिपदं विकलमिति" वेददी०।

अप्रतिपन्न त्रि० न०त०। १अज्ञाते २अनङ्गीकृते च।

अप्रतिबद्ध त्रि० न प्रतिबद्धः निरुद्धः न०त०। अनिरुद्धे उद्दामे। [प्रबले २ विपक्षहीने च।

अप्रतिबल त्रि० नास्ति प्रतिबलः प्रतिपक्षो यस्य। १ अति-

अप्रतिभ त्रि० नास्ति प्रतिभा यस्य। १ प्रतिभाशून्ये २अप्रगल्भे ३ स्फूर्त्तिशून्ये ४ प्रत्युत्पन्नमतिशून्ये ५अदृष्टे ६लज्जिते च।

अप्रतिभा स्त्री अभावे न०त०। वादिप्रतिवादिनोर्वादे प्रश्ने वादिनोद्भावितदोषोद्धारणोपायज्ञानेऽपि तत्काले प्रतिवादिनः१ स्फूर्त्यभावरूपे निग्रहस्थानभेदे "उत्तरस्याप्रतिपत्तिरप्रतिभेति" गौ०सू०। २ प्रगल्भताभावे च।